

"POUČAVATI U MOLITVI - UČITI MOLITI"

Prikaz knjige

Edgar Josef KORHERR,
Beten lehren - Beten lernen, Grundkurs der Gebetspädagogik mit Übungsvorschlägen, Styria Verlag Graz, 1991,
459 stranica.

Pero Aračić

Kad se pogleda u izloge religiozne literature, zacijelo ne nedostaju izdanja iz molitvenog područja. Dapače, sve je više naslova koji pokazuju namjeru pomoći suvremenom čovjeku da se što bolje "snade" u molitvi, odnosno da je zavoli. Pojavak jednoga sistematskog djela o molitvi u njemačkome govornom području ne bi po sebi iznenadivao, znajući obilnu "teološku proizvodnju". No, kad se na tako bogatu i kreativnu obzorju pojavi knjiga za koju na više mjesta nadoh napisanu tvrdnju da je "ispunila prazninu", vjerujem da je vrijedno da i naša čitateljska publika dobije bar djelomični uvid u to djelo. Kako se vidi iz naslova, knjiga je vrlo opsežna. Uz obilnu bibliografiju, pojmovni i imenski registar, podijeljena je u četiri poglavlja.

U prvom dijelu, koji ima naslov: "*Utemeljenja i osnovna pitanja*", tema je upravo o osnovanosti nečega što se naziva molitva. Autor tvrdi da je "Molitva dio ljudskog bivanja". Obradena je i situacija molitve danas u usporedbi s onom donedavnom, ali još prisutnom. Naime, on dokazuje da je donedavno osnovno usmjerenje u molitvi bilo teocentrično, a danas je vrlo rašireno antropocentrično usmjerenje. Utjecaj na ostvarivanje molitvenog života svakako imaju promjene ritma obiteljskog života i sve transformacije koje doživljava cjelokupni život. Tako imamo posla s naraštajima koji su odrasli gotovo bez iskustva obiteljskog ozračja molitve. U tom kontekstu i pojedincu i zajednici autor sugerira da postanu svjesni vlastite situacije i da vide što i gdje treba mijenjati. U tim procesima čovjek

mora sebe bolje upoznavati i ulaziti u osobno iskustvo te ga unositi u vlastitu molitvu.

Svakako da se može učiti moliti. Tu su različiti pristupi Albrechta W., Schmidta H., te Borosa. Iako se znaju čuti žalopojke o nestanku molitve, bogata literatura govori o transformaciji i traženju i novih sadržaja i novih načina. Zato se prije može govoriti o proširenju obzorja molitvenog fenomena. Središnji dio prvog dijela jest onaj o specifičnosti kršćanske molitve koja se sastoji u sjećanju na Božja djela, slavljenja Boga te molitve za dar Svetog Duha (anamneza, doksologija i epikleza). Molitva je raz-govor vjere, ona je izvor nade i oblik ljubavi iz kojeg se uči gledati na sve u sebi i oko sebe. Tako je ona ujedno izvor zauzetosti za cjelokupnu stvarnost.

U drugom dijelu riječ je o "*Odgoju za molitvu kao procesu praćenja*" čovjeka u svim njegovim životnim fazama. Posebni naslovi obrađuju molitvu u najranijemu djetinjstvu, gdje je osnovno iskustvo roditelja molitelja. Autor napose obrađuje činjenicu kako cjelokupno vjersko ozračje tka osnovu u koju se ucjepljuje iskustvo Božje blizine. U fazi pak djetinjstva autor upozorava na potrebu istančanoga pristupa kad je riječ o djetinjem verbaliziranju i formulacijama kao i o što primjerenijim formama. Ono što je doista bitno jest da se pazi na to kakva se slika o Bogu krije u određenim već prisutnim formama. Naravno da je ovdje temeljni preduvjet obnova obiteljske molitve. Bez molitvene kulture u obitelji nije moguće učiniti nikakve korake naprijed. Molitvi školskog djeteta, te ulozi školskog vjeronauka u odgoju za molitvu autor posvećuje više naslova: Mogućnosti i granice školskoga vjeronauka u vezi s molitvom; O molitvi u školi kao važnom elementu odgoja; O religioznim vježbama koje se nadovezuju na školske programe. Poglavlje o molitvi u mladim posebno odiše optimizmom uz preduvjete kreativne raznolikosti u pristupu. Najduže poglavlje u drugom dijelu jest ono u kojem za odrasle predlaže da im Biblija postane škola molitve. U ovom dijelu također nalazimo modele koji su ponudeni za pojedine faze ljudskog rasta. Modeli su bliski današnjem čovjeku. No, još više, oni ga na neki način angažiraju i ne ostavljaju "hladnim". Ovdje vjeroučitelji mogu naći mnogo poticaja i oblika za molitvu na vjeronauku i prijedloga za vježbanje u ostvarivanju onoga što se uči i moli.

U trećem se dijelu obrađuju se "*Osnovni čini molitve*", počevši od razjašnjavanja temeljnih pojmova o molitvi do mnoštva modela. Treba reći da su modeli oni koji upućuju na vrlo važnu komponentu molitve, a to je njezina ucijepljenost u ljudsko iskustvo. Tako se u molitvenom jadanju i traženju čovjek doživljava kao onaj kojeg Bog štiti, a u slavljenju i

zahvaljivanju osjeća se kao onaj koji smjernim klanjanjem postaje velik. O osobnu i zajedničku moljenju, o postojećim formularima, o potrebi poznavanja dosega nekih formulara, o slobodno formiranoj molitvi, o pjevanju i meditaciji, sve su to upravo najaktualnija pitanja kad se sveobuhvatno želi progovoriti o aspektima molitve. Doneseni primjeri raznolikošću izričaja i načina posebno su bogatstvo ovog poglavlja. Mogu pomoći i pri stvaranju drugih molitvenih oblika u zajednicama kao što su npr. obnove, klanjanja i meditacije.

Četvrti se dio suočava s "*Teškoćama i zaprekama*" koje molitelj i odgajatelj moraju poznavati. Što se tiče uzroka zbog kojih nastaju poteškoće u molitvenom životu, autor misli da ih treba prosuđivati diferencirano. Svakako da su tu pitanja i vjere i društvenog mentaliteta, ali i duha vremena, gdje se često uvlače pristupi koji nemaju biblijsko nadahnuće. Ipak temeljni uzrok krize molitve povezan je s krizom vjere. No, autor ne zaboravlja da je uzrok napuštanja ili vrlo površne formalističke molitve u mnogih odraslih kršćana upravo pogrešan molitveni odgoj. Posebno tu izdvaja nekoliko pristupa: Molitva kao hitna pomoć u nekim potrebama, kao nadomjestak za djelovanje, kao magijski čin...

Inače u djelu su prisutne i mnoge informacije o feminističkoj teologiji te o prijedlozima da se umjesto "Oče naš" moli "Majko naša", kao i o teologiji oslobođenja i molitvi koja izranja iz egzistencijalnog šoka, gdje molitva više nije nešto privatno... Autor spaja "staro i novo" pa tako nailazimo na pokušaj da se današnjem čovjeku približe i litanije i krunica, kao i sama meditacija, odnosno svi njezini oblici na koje danas nailazi, uz upozorenja koja su potrebna kršćaninu.

Zacijelo, treba spomenuti da je sve pohvale ovoj knjizi izreklo i Njemačko katehetsko udruženje - knjižna služba, stavljajući je na "hit listu". Opravdano se može reći da je djelo upućeno, kako i sam naslov kaže, onima koji žele sami naučiti moliti i druge učiti molitvi.

Ovdje je riječ o jednomu temeljnom djelu pedagogije molitve. Svaka stranica potvrđuje da je napisano iz bogate vjere i vlastita iskustva. Istodobno su tu prisutne teološka dubina, ekumenska usmjerenost, kao i praktična upotrebljivost same knjige, jer je tu iza svakog naslova niz prijedloga za vježbe i modela za konkretan rad. Čitatelj je nekako stalno pitao o svojoj dosadašnjoj molitvenoj praksi i osjeća se potaknutim da o molitvi misli i da je doživljava kao dio samog života koji se još mora učiti. Knjiga je pisana znanstvenim aparatom tako da teoretičari mogu brzo i pregledno doći do potrebnih informacija, a praktičari dobiti brojne poticaje i metodičke pomoći za svakidanski rad u školskom vjeronauku i katehezi.

Poznato nam je da je djelo već prevedeno na nekoliko svjetskih jezika. Vjerujemo da će se netko od naših izdavača zainteresirati i, prilagođeno našoj situaciji, prirediti bar neka od poglavlja.

MALI LITURGIJSKI LEKSIKON

Prikaz knjige

Rupert BERGER, Mali liturgijski leksikon, preveo Antun Jarm, izdavač Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1993, 209 stranica.

Zvonko Pažin

Već poznati nedostatak teoloških knjiga i udžbenika na hrvatskome jeziku osobito je uočljiv na liturgijskom području. Iako se ni jedna teološka grana ne može pohvaliti nekim osobitim izborom na našem jeziku, modernija je liturgijska literatura u nas izrazito skromna. Stoga je pravo osvježenje ova dragocjena knjižica njemačkog autora Ruperta Bergera *Mali liturgijski leksikon*. Na oko 200 stranica manjeg formata prevodilac se potrudio donijeti i popis liturgijskih knjiga objavljenih na hrvatskom jeziku, a leksikon je u određenom smislu i preraden, jer su ispušteni neki pojmovi zanimljivi isključivo za njemačko govorno područje, a stavljene su i pojašnjene natuknice zanimljive za Crkvu u Hrvata.

Ugodno je iznenađenje kako autor u gotovo 500 zgnusnutih natuknica donosi obilje podataka. Čak i onaj koji je vještiji liturgiji bit će iznenađen mnoštvom podataka koji su nam nepoznati ili manje poznati. Primjerice koliki od nas znaju da skraćénica G (=C) + M + B samo u pučkom tumačenju znači: "Gašpar, Melhior, Baltazar", a da je to zapravo skraćénica latinske izreke "Christus mansionem benedicat" (Krist neka blagoslovi kuću!)?